

## **СТАНОВИЩЕ**

по дисертационен труд на тема „Конкурентоспособност и подобряване на средата за бизнес развитие“

Автор на труда: Юлиана Хаджичонева, докторант към Департамент „Бизнес администрация“ на НБУ

Изготвил становището: проф. д.ик.н. Йосиф Илиев, Ръководител на катедра „Индустиален бизнес“ към УНСС

### **1.Значимост на изследвания проблем**

Връзката между конкурентоспособност на фирмите (производствените единици) и на националната икономика със средата за бизнес развитие е недостатъчно разработен проблем с голяма актуалност за българската икономика. Изследванията на редица авторитетни организации като Световният икономически форум, Международният институт за мениджмънт, както и местни научно-изследователски разработки, дават доказателствени факти за негативно влияние на средата на бизнес развитие върху конкурентоспособността на фирмите в страната.

В този смисъл научно-приложната значимост на предложения дисертационен труд може да бъде оценена силно положително.

**2.Целите и задачите на дисертацията** са добре формулирани и са поставени в адекватен социално-икономически контекст. Те са подбрани в съответствие с актуалното състояние на националната икономика, тенденциите в нейното развитие, реалността на проблемите, с които се сблъсква националната икономика и фирмите при реструктурирането на икономиката в процеса на нейната адаптация към международните и регионалните пазари. Целите и задачите са логически изведени от фактичното състояние на икономиката и са в хармония с конкурентоспособността.

### **3.Самостоятелност на разработката**

Водещата постановка на докторанта е да се изследват връзките между подобряването на средата за бизнес развитие и конкурентоспособността на бизнеса. В този смисъл това е самостоятелен принос на докторанта, поел предизвикателната задача да проучи сложните компоненти бизнес среда, развитие и

конкурентоспособност. Всеки от тях се отличава с достатъчна сложност, а връзката между тези три компонента е оригинална изследователска задача. Считаю, че неизбежната комплексност не е попречила на докторантката да я постави в очакваните норми за управляемост и в резултат на което дисертационният труд е получил една балансирана и логическа структура.

Коректно са определени предметът, предметът, целите и задачите на изследването. Изследователският въпрос – тезата и хипотезата, са формулирани достатъчно ясно. Налице е завършеност и изчерпателност на темата, като са посочени и ограниченията на изследването. Впечатлява прагматичността, съответно насочеността към практиката чрез самостоятелно проведеното анкетно проучване. Както правилно посочва докторантката, то е добра основа, особено в тази негова част, която се отнася към оценката на бизнес средата и нейната връзка с конкурентоспособността.

#### **4. Отразяване състоянието на проблема в научната литература**

В дисертационният труд са използвани достатъчно по обем, подходящи и актуални литературни източници. По-голямата част от тях имат принципна значимост за икономическата теория и практика. Използваната научна литература, както на български, така и на английски и френски език, показва способности на докторанта да извлече съществени за целите на изследването моменти в нея. Успешно са използвани и изследвания с прагматичен характер, които обобщават национални опити и макар да са представителни за други национални икономики са полезно предизвикателство пред докторанта. Оценката ми е, че този проблем е изследван с чувство за мярка, критично отношение и умело обобщаване на натрупания национален опит.

#### **5. Теоретична подготовка на автора**

Теоретичната рамка на изследването оценявам като адекватна, както на целите, които си е поставила докторантката, така и в условията, в които се осъществява то. Големият брой литературни източници са успешно синтезирани, а това показва, че проучените теории, теоретични модели и подходи са й добре известни, критично и аналитично са осмислени и представени с чувство за мярка в рамките на докторантската изследователска теза. Терминологичният апарат, с който

си служи докторантката е коректен и добре усвоен. Това ѝ е позволило ясно и обосновано да очертае връзката между конкурентоспособност, бизнес среда и усъвършенстване на модела за подобряване на конкурентоспособността чрез бизнес средата у нас.

#### **6.Коректност при цитиране на използваната литература**

В дисертационният труд са използвани много широк кръг литературни източници, а цитирането е в съответствие с правилата за коректността, които се изискват при написване на докторска дисертация. Богатият обхват от литературни източници показва, че докторантката разширява изследователското и приложно поле на собственото си научно изследване и задълбочава в структурно отношение анализа на връзката между бизнес среда, нейното усъвършенстване и равнището на конкурентоспособност на фирмено и национално ниво.

#### **7.Наличие на обоснован и разработен теоретичен модел на изследването**

Пространният анализ на литературните източници в дисертационния труд не е самоцел. При формулираната изследователска теза, този критичен анализ е необходима предпоставка за разработване на модел за подобряване и оценяване на бизнес средата във връзка с конкурентоспособността на изследваните производствени структури. В тази насока, коректно, докторантката излага своето виждане за критериите и мерките, необходими за подобряване на конкурентоспособността и на бизнес средата. За целите на модела тя е провела самостоятелно емпирично изследване, показващо насоките за усъвършенстване на националната бизнес среда, мнението на оперативното управление за състоянието и тенденциите в бизнес средата и е очертала ключови насоки за ефективно взаимодействие с оглед по-добрата конкурентоспособност на производствените единици.

#### **8.Съответствие на избраната методология и методика на изследване с поставената цел и задачи на дисертационния труд**

Внимателното запознаване с дисертационния труд показва последователност и добро разбиране на връзката между методология, методика, цели и задачи, които докторантката си е поставила. Няма допуснати противоречия между тях. Това е довело до един целенасочен и съдържателен труд, чиято практическа полза и

теоретичен принос са очевидни. Това показва, че е представен завършен труд от добре подготвен изследовател със самостоятелен подход и самостоятелно мислене при разработването на представения дисертационен труд.

### **9.Наличие на собствен принос при събирането и анализирането на емпиричните данни**

Емпиричната информация на дисертационния труд е в предложения модел за повишаване на конкурентоспособността, в самостоятелното анкетно проучване на състоянието и тенденциите в бизнес средата чрез мнението на оперативните управленски кадри и в изводите, които докторантката е направила, въз основа на осъществения анализ. Считам, че е налице достатъчен по обем и структура собствен принос в тези направления, което прави трудът дисертабилен.

### **10.Описание на приносите**

Докторантката е посочила осем приноса, които са съществени и са израз на нейното критично мислене и аналитично собствено изследване. Оценявам ги като ясно формулирани и отчетливо отграничени един от друг. Все пак, считам, че тя би могла да помисли за по-добро групиране в две обобщени групи – научни и научно-приложни.

Дисертационният труд показва задълбочените теоретични знания в областта на икономиката и мениджмънта, а така също самостоятелната способност на докторантката да организира и провежда научни изследвания в тази област. Теоретичните обобщения и решенията, които тя предлага на идентифицираните от нея научно-приложни проблеми са достатъчно оригинални, което е също много добра оценка на нейния принос към анализирането на посочения кръг от изследователски проблеми. При разнообразието от литературни източници, нейните публикации показват многогодишното и лично участие в анализирането, оценяването и разрешаването на редица проблеми, свързани с усъвършенстването на бизнес средата и повишаване на конкурентоспособността.

### **Въздействие на дисертационния труд върху външната среда**

Докторантката е посочила шест публикации по темата на дисертационния труд в авторитетни международни конференции и издания. Те осигуряват публичност на труда и показват активното й отношение в търсене на практически

решения по повдигнатите проблеми. Някои от нейните разработки са цитирани от други автори в научни конференции в ХТМУ и НБУ.

### **Мнения, препоръки и бележки**

Считам, че трудът е достатъчно добре замислен и успешно реализиран. Ясно са очертани личните приносни моменти на докторантката и са разкрити насоки за по-нататъшната работа. Като препоръки могат да се посочат следните:

1. Естествено продължение на дисертационния труд би било той да се използва като методологическа и методическа база, и да се задълбочат изследванията на докторанта на бизнес средата и нейното въздействие върху конкурентоспособността на ниво отрасъл и на ниво производствена единица.

2. Препоръчвам дисертационния труд да прерасне в монография с подчертано по-критично отношение към анализираниите литературни източници и съществуващата практика по измерване на конкурентоспособността, по оценка на бизнес средата и влиянието на управлението върху тези две характеристики на бизнеса. Считам, обаче, че това би трябвало да стане извън дисертационния труд и го предлагам като близка изследователска перспектива пред докторантката.

### **Заключение**

Цялостната ми оценка на дисертационния труд е **положителна**, а основанията ми са постигнатото качество на труда, откроените постижения на докторантката в научен и приложен план, завършеността на дисертационното изследване. С убеденост предлагам на членовете на научното жури да присъдят образователна и научна степен „доктор“ на **Юлиана Божидарова Хаджичонева** по научна специалност „Социално управление“

Подпис:



проф. д.ик.н. Йосиф Илиев

06.10.2015

Гр. София